

Виробнича практика найбільш конкретно готує майбутніх спеціалістів до самостійного виконання обов'язків на первинній посаді, куди учні прибудуть працювати.

Внесок молодих спеціалістів у практичну діяльність підприємств, установ, організацій відповідної галузі знаходиться у прямій залежності від їх підготовленості до роботи, від їх теоретичного кругозору і практичної умілості.

Вид практики та терміни її проведення визначаються навчальним планом відповідної спеціальності, зміст та послідовність – наскрізною програмою – основним навчально-методичним документом практичної підготовки.

Основними нормативно-правовими актами при організації та проведенні практики учнів, слухачів професійно-технічних закладів є:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про професійно-технічну освіту»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 1999 р. № 992 «Про затвердження Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики».

Якість практики залежить від чіткої організації та взаємодії різних структурних підрозділів навчального закладу навчально-методичного керівництва, бажання та правильного підходу до питань практики з боку учнів, сприятливого ставлення баз практики.

Базою практики є установа, підприємство, організація будь-якої форми власності, яка забезпечує виконання програми практики для відповідного кваліфікаційного рівня. Практика проводиться на підставі договорів на проведення практики, тривалість яких може визначатись як на період конкретного виду практики, так і на більш тривалий термін.

На учнів, які проходять практику на підприємстві (організації, установі), розповсюджуються законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (організації, установи). Тривалість робочого часу учнів під час проходження виробничої практики регламентується законодавством України про працю. Керівники баз практики своїм наказом зараховують учнів на конкретні робочі місця (посади), а за відсутності робочих місць – дублерами працівників, а також призначають керівників практики. За наявності вакантних місць учні можуть бути зараховані на штатні посади, якщо робота на них відповідає вимогам програми практики.

Виробнича практика дає учню можливість остаточно переконатися в правильності зробленого ним вибору. Під час її проходження він може перевірити свій професіоналізм. Звичайно, особливо важливих і відповідальних завдань він може і не отримати, але цілком здатний працювати рядовим виконавцем і взяти участь у вирішенні загальних виробничих завдань.

Сьогодні, коли система гарантованого розподілу випускників вже не працює, саме на виробничій практиці учням надається можливість проявити і зарекомендувати себе, а керівникам підприємств – познайомитися з новими кадрами і, якщо вони того варті, запросити їх до себе на роботу після закінчення навчання.

Практикант під час роботи на виробництві має можливість вивчити реальні ситуації і перевірити отримані під час навчання знання. Він може самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи вірність своїх висновків перед керівником практики. Майбутній спеціаліст навчається субординації, роботі в колективі, отримує навички професійного спілкування.

Проходячи тільки теоретичний курс і отримуючи практичні знання в стінах навчальних закладів, учні не завжди ясно розуміють, чим насправді їм доведеться займатися на робочому місці. Саме в умовах виробництва учні набувають практичні знання і необхідні навички. Тобто, виробнича практика підвищує рівень кваліфікації відповідних професій, що актуально сьогодні для всіх галузей економіки.

Професійно-технічна освіта вважається одним з головних факторів, який забезпечує стабільність економіки, але вона починає занепадати. Тому на сьогодні головними завданнями перед соціальними партнерами повинні бути:

? активізація роботи на виконання заходів Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки;

? контролювання з боку держави вимог роботодавців при прийнятті на роботу;

? підвищення престижності технічних і робітничих професій перед молоддю;

? збільшення кількості та якості кадрів робочих професій:

? встановлення дієвого механізму зв'язків підприємств з профтехучилищами;

? забезпечення в повному об'ємі фінансування витрат на розвиток ПТНЗ за рахунок бюджетних коштів різних рівнів;

? розробка та прийняття "Загальнонаціональної цільової програми, збереження та розвитку трудового потенціалу" та відповідних регіональних програм;

? розвиток вітчизняного виробництва та розширення внутрішнього ринку з метою створення нових робочих місць;

? оновлення матеріально-технічної бази ПТНЗ;

? створення та оснащення сучасним обладнанням, устаткуванням ПТНЗ;

? залучення підприємств, організацій у наданні учням ПТНЗ робочих місць для проходження виробничої практики;

? введення нового порядку формування та розміщення державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників;

? створення рівних стартових можливостей отримання освіти для різних верств населення;

? активне сприяння позитивному ставленню до технічних професій в школі;

створення збалансованої системи профорієнтаційної роботи серед учнів загальноосвітніх шкіл з метою виконання плану прийому учнів за державним замовленням.

Сьогодні професійно-технічне навчання здійснює підготовку кадрів без врахування вимог ринку праці. Більшість учнів ПТНЗ оволодівають спеціальностями сфери послуг, тоді як збільшується потреба у фахівцях виробничої сфери. При цьому проблеми, пов'язані з надлишком незатребуваних спеціальностей на ринку праці, відбуваються і на умовах проходження практики учнями ПТНЗ, зокрема оплати їх праці. Важливо визначитись, якою може бути допустима межа негативного впливу?

15 травня ц.р. відбулась фахова дискусія: «Виробнича практика: платити чи не платити?». Проведенню Федерацією профспілок України відповідної дискусії сприяли звернення членських організацій:

- Всеукраїнської профспілки працівників і підприємців торгівлі, громадського харчування та послуг до ФПУ:

Підтримати позицію профспілки та підключитись до вирішення існуючої проблеми, що викладена у [зверненні профспілки до Прем'єр-міністра України щодо врегулювання питання оплати праці учням ПТНЗ при проходженні виробничої практики](#), а саме термінового внесення змін до законодавчо-нормативних документів, або дати роз'яснення з їх застосування, звільнивши при цьому роботодавця від виплати заробітної плати учням за проходження практики. (додається)

- Професійної спілки авіабудівників до ФПУ:

Щодо існуючої норми відрахування 50% заробітної плати практикантів на рахунок учбового закладу є несправедливою по відношенню до учня, який обрав собі майбутнє кваліфікованого робітника. По суті, держава компенсує, за рахунок учня, свої недовкладення коштів у навчання. До того ж, незважаючи на те, що згідно з п. 18 «Порядку надання робочих місць... практики» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.1999 р. № 992) 50% оплати праці практиканта... можуть бути направлені на рахунок учбового закладу...» на практиці це стає обов'язковою нормою договору між підприємством і учбовим закладом, про що свідчить висновок КРУ у Харківській області по перевірці ДП «Харківський машинобудівний завод». Визначити подальші дії профспілок. (додається)

З метою вирішення зазначених проблем Федерація профспілок України направила звернення до членських організації для вироблення консолідованої позиції та отримала майже однозначну відповідь (окрім [Всеукраїнської профспілки працівників і підприємців торгівлі, громадського харчування та послуг](#)) на те, що виробнича практика учнів ПТНЗ повинна оплачуватись відповідно до законодавства.

Під час проведення дискусії переважною більшістю учасників підтримано позицію про необхідність дотримання цивілізованих норм щодо:

- одержання винагороди за працю;
- обмеження розміру відрахувань із заробітної плати;
- заборони обмежень працівника вільно розпоряджатися своєю заробітною платою.

За підсумками заходу домовилися про доцільність наступних дій на вирішення проблеми оплати виробничого навчання та виробничої практики учням, слухачам професійно-технічних навчальних закладів:

- ініціювати перед Кабінетом Міністрів України (лист на ім'я Прем'єр-Міністра України) врегулювання проблем, що пов'язані з виконанням Порядку надання місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики затвердженого Постановою КМУ від 07.06.1999 р. № 992, а саме:
  - надати профільним міністерствам відповідні доручення;
  - на виконання пункту 2 зазначеного Порядку створити відповідні робочі місця на базі підприємств державної та комунальної власності для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничої практики;
  - на виконання пункту 16 зазначеного Порядку розробити відповідні нормативно-правові акти, які регулюватимуть надання пільг та компенсацій для підприємств не державної форми власності, що створюють відповідні робочі місця для проходження виробничого навчання та виробничої практики учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів;
  - внести зміни до діючого Порядку надання місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики затвердженого Постановою КМУ від 07.06.1999 р. № 992
  - абзац 2 пункту 17 зазначеного Порядку викласти у наступній редакції:

“Нараховані учням, слухачам кошти виплачуються їм безпосередньо підприємством не пізніше п'яти днів після виплати заробітної плати працівникам підприємства.”;

- пункт 18 зазначеного Порядку викласти у наступній редакції:

“За письмовою заявою учня частина заробітної плати нарахована за час виробничого навчання і виробничої практики учням, слухачам професійно-технічних навчальних закладів, які отримують стипендію, харчування та проживають безкоштовно в

гуртожитку, може бути направлена на рахунок навчального закладу для зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, проведення культурно-масової і фізкультурно-спортивної роботи.

Питання щодо направлення частки заробітної плати учнів на рахунок професійно-технічного навчального закладу для використання у зазначених цілях вирішується ним разом з підприємством, де учні проходять виробниче навчання та виробничу практику, в кожному конкретному випадку з урахуванням наявності підстав та доцільності обумовлюються в договорі про надання робочих місць як додаткові зобов'язання підприємства.”

За матеріалами відділу оплати праці

Соціально-економічного департаменту ФПУ